

زغال بد، رفیق خوب

مجموعه نثر طنز با موضوع پیشگیری از اعتیاد

به کوشش: اسماعیل امینی و مهدی فرج‌اللهی

مجری طرح: محمدعلی زکریایی

www.ketab.ir

جامعه معاصر

تهران: خیابان ولی عصر (عج)، خیابان بزرگمهر، خیابان سرپرست جنوبی، شماره ۹

تلفن: ۶۶۹۷۲۱۱۱

زغال بد، رفیق خوب (مجموعه نثر طنز با موضوع پیشگیری از اعتیاد)

• محوری طرح: محمدعلی زکریایی • به کوشش: اسماعیل امینی و مهدی فرج‌اللهی • ناظران محتوایی: دکتر مهدی حسین‌زاده فرمی، مهدی خلیلی، مجتبی رویتوند غیاثوند • مشاوره محتوایی: روح‌الله سمی • نویسندگان: روح‌الله احمدی، اسماعیل امینی، ارژنگ حاتمی، مهرداد حسین‌زاده، علی خضری، علی زراندوز، مهرداد صدقی، گیتی صفرزاده، نسیم عرب‌امیری، مهدی فرج‌اللهی، فاطمه فلاح، سامان سیروزی، صابر قاضی، عمادالدین قرشی، علیرضا لبش، مصطفی مشایخی، حسام‌الدین مقامی‌کیا، عبدالله مقدمی، امیرمهدی نادر • به سفارش: اداره کل فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری • مدیر هنر: طاهر حاجی • جامعه معاصر • ویراستار: احد گودرزانی • طرح جلد: مریم پورمیری • ناشر: جامعه معاصر • چاپ و صحافی: باران • نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵ • شمارگان: ۵۲۰۰ جلد • قیمت: ۱۱۰/۰۰۰ ریال • شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۷۷-۶۷-۳ • همه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است.

شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۹۷۷-۶۷-۳
شماره کتابشناسی ملی	۴۱۶۷۳۱۹
سرشناسنامه	زکریایی، محمدعلی، ۱۳۴۷
عنوان و نام پدیدآورنده	زغال بد، رفیق خوب: مجموعه شعر طنز با موضوع پیشگیری از اعتیاد / محوری طرح محمدعلی زکریایی؛ به کوشش اسماعیل امینی، مهدی فرج‌اللهی، نویسندگان: روح‌الله احمدی - (و دیگران)؛ به سفارش اداره کل فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ ویراستار: احد گودرزانی. - تهران: جامعه معاصر، ۱۳۹۴. ۱۵۲ ص.
مشخصات نشر	نویسندگان: روح‌الله احمدی، اسماعیل امینی، ارژنگ حاتمی، مهرداد حسین‌زاده، علی زراندوز، مهرداد صدقی، گیتی صفرزاده، نسیم عرب‌امیری، مهدی فرج‌اللهی، فاطمه فلاح، سامان سیروزی، صابر قاضی، عمادالدین قرشی، علیرضا لبش، مصطفی مشایخی، حسام‌الدین مقامی‌کیا، عبدالله مقدمی، امیرمهدی نادر • به سفارش: اداره کل فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری • مدیر هنر: طاهر حاجی • جامعه معاصر • ویراستار: احد گودرزانی • طرح جلد: مریم پورمیری • ناشر: جامعه معاصر • چاپ و صحافی: باران • نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵ • شمارگان: ۵۲۰۰ جلد • قیمت: ۱۱۰/۰۰۰ ریال • شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۷۷-۶۷-۳ • همه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است.
مشخصات ظاهری	مجموعه نثرهایی با موضوع پیشگیری از اعتیاد
یادداشت	نثر فارسی -- قرن ۱۴ -- مجموعه ها
عنوان دیگر	اعتیاد -- پیشگیری
موضوع	امینی، اسماعیل، ۱۳۴۲. گردآورنده
موضوع	فرج‌اللهی، مهدی، گردآورنده
شناسه افزوده	ایران، وزارت علوم تحقیقات و فناوری، اداره کل امور فرهنگی
شناسه افزوده	۸۴۲۰۸ / ۸۴۸
شناسه افزوده	۱۳۹۴ ۷/ ز / ۴۲۷۷ PIR
رده‌بندی دیویی	
رده‌بندی کنگره	

فهرست

۷	یادداشت
۱۱	مقدمه اسماعیل امینی
۱۵	تفریحات سالم در ادبیات کهن روح‌الله احمدی (بلبل)
۱۹	علف در ادبیات کهن روح‌الله احمدی (بلبل)
۲۳	طنزهای کوتاه اسماعیل امینی
۲۷	دستورالعمل‌هایی برای ترک سیگار ارزنگ حاتمی
۳۱	اندر حکایت شاخ درآوردن ما ارزنگ حاتمی
۳۵	خودت بگو با ملاقه بزخم یا کفگیر! ارزنگ حاتمی
۳۹	پاک بودن یا نبودن، مسئله این است! مهر حسین‌زاده
۴۳	یک فیلم نیمه بلند نیم‌بند مهرداد حسین‌زاده
۴۷	خانه‌اش شمران باد علی خضری
۵۳	پدر یا پمپ بنزین علی خضری
۵۷	بررسی رد پای اعتیاد در تمدن‌های بزرگ علی زراندوز
۶۱	حافظ در مقابل دوست بد و زغال خوب علی زراندوز
۶۵	روش‌های کشف و خنثی‌سازی سیگاری شدن فرزندان علی زراندوز
۶۷	اعتیاد چیست و معتاد کیست؟ مهرداد صدقی
۷۳	سرنوشت یک فیلم گیتی صفرزاده
۷۷	سلوک در سه‌سوت گیتی صفرزاده

- ۸۱ چه زندگی شگفت‌انگیزی | نسیم عرب‌امیری
- ۸۵ خوش‌تیپ‌ها بخوانند | مهدی فرج‌اللهی
- ۸۹ غاز همسایه مرغ است! | مهدی فرج‌اللهی
- ۹۳ تذکره دود | فاطمه فلاح
- ۹۵ ترک اعتیاد در سه‌سوت | سامان فیروزی
- ۹۹ توه صبحگاهی یا عصرگاهی | سامان فیروزی
- ۱۰۳ ف سنگ سنگ‌فر | صابر قدیمی
- ۱۰۷ یک حکایت با اعمال شاقه | عمادالدین قرشی
- ۱۱۱ خاطرات دانشجویی | حاله سوسکه | علیرضا لبش
- ۱۱۵ قوانین عجیب سیگار در کشورهای غریب | علیرضا لبش
- ۱۱۹ لامصب درگیر می‌کنه! | علیرضا لبش
- ۱۲۵ دنبال جنس اصل نگرد | مصطفی مشایخی
- ۱۲۹ سخنرانی | مصطفی مشایخی
- ۱۳۳ آموزش خبرنگاری | حسام‌الدین متقی
- ۱۳۷ گام به گام، بی‌اعتیاد! | عبدالله مقدمی
- ۱۴۱ معتاد کیست و چه ویژگی‌هایی دارد؟ | عبدالله مقدمی
- ۱۴۵ یک سخنرانی مسئولانه در باب اعتیاد و باقی قضا | عبدالله مقدمی
- ۱۴۹ گرافیک در برابر دود | امید مهدی‌نژاد

یادداشت

یکی از بزرگ‌ترین تراژدی‌های فرهنگ و تمدن بشری بی‌تردید داستان کشته شدن سهراب، پسر پهلوان نامدار ایرانی، رستم است؛ داستانی مادی با بیانی نغز و هوشمندانه. بی‌گمان سهراب، قربانی ناآگاهی و کشته فقدان ارتباطی موثر بود و در این میان می‌توان نوشدارو را بیان نمادینی از آگاهی و خردمندی نوع بشر تلقی نمود. سالیان متمادی از پس این تراژدی اساطیری، چه بسیار سهراب‌ها که در این سیر تاریخی آماج هجومی سحر قرار گرفتند و صد افسوس که نوشداروهای دیر هنگام نتوانست نقد عمر و جرات را به آنها بازگرداند و بدین ترتیب اگر از منظری، آسیب‌های اجتماعی را محرمی گسترده به جامعه بدانیم بی‌تردید آگاهی و بصیرت، نوشدارویی است که می‌تواند افراد جامعه را از گزند این معضلات ایمن کند.

هنر به عنوان زبان مشترک جهانی و بیانی از دانش به موثرترین شیوه پیام مطلوب خود را به ابناء بشر انتقال می‌دهد؛ هنر در عصر حاضر نه فقط به عنوان یک ابزار، که به مثابه شیوه زیستن و تفریحی لطیف به جهان مادی و معنوی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بر این اساس می‌تواند در خدمت افزایش کیفیت سبک زندگی اقشار مختلف جامعه بویژه جوانان و دانشجویان قرار گیرد.

مجموعه «نوشدارو» این بار قبل از مرگ سهراب بر آن است تا با دو رویکرد جدی با مقوله اعتیاد مواجه شود؛ نخست آنکه بهره‌گیری از

تخصص هنرمندان دغدغه‌مند جهت انتقال پیام‌های مورد نظر به عنوان راهبردی موثر در مواجهه با معضلات اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است که در این امر به جای به تصویر کشیدن جهانی مایوس، تیره و از هم گسیخته، تلاش شده است تا با نگاهی لطیف، روشن و شوخ‌طبعانه جهانی رو به تعالی ترسیم گردد. دوم اینکه حرکت جمعی این هنرمندان و مشارکت در خلق این اثر در راستای توجه بیشتر به ذائقه قشر جوان مرز و این بار در مسئله پیشگیری از اعتیاد و وابستگی‌های ناسالم - می‌تواند گامی مثبت در کاهش آسیب این پدیده شوم اجتماعی باشد؛ ضمن آنکه این گونه نگرش‌ها در ذات برنامه‌ها و اقدامات فرهنگی و اجتماعی با تأکید بر توجه انبساطی است.

مجموعه حاضر که با عنوان «رشدارو، این بار قبل از مرگ سهراب» به محضر شما عزیزان ارائه می‌گردد، با همکاری صمیمانه این مجموعه و تلاش هنرمندان جوان و فرهیخته‌ها است که با شناخت مقام و جایگاه دانشگاهیان و وقوف به اثرات مخرب اعتیاد فراهم آمده است و از این رهگذر افتخار همکاری با چهره‌های صاحب‌نام عرصه هنر و ادبیات این مرز و بوم و مورد توجه قشر دانشگاهی نیز حاصل گردید؛ جناب آقایان دکتر اسماعیل امینی، سعید بیابانکی، رضا ساکی، مهدی عروج‌اللهی و روح‌الله احمدی که در اینجا لازم می‌دانم از زحمات ایشان قدردانی نمایم. همچنین بر خود فرض می‌دانم از حمایت‌های مجدانه جناب آقایان دکتر سید ضیاء هاشمی، معاون محترم فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در عرصه توسعه برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی، مجری محترم طرح جناب آقای محمدعلی زکریایی و نیز اهتمام همکارانم آقایان دکتر مهدی حسین‌زاده فرمی، مهدی خلیلی و مجتبی

رویتوند غیاثوند و سایر عزیزانی که زمینه‌ساز شکل‌گیری این حرکت شدند سپاسگزاری نمایم.

امید است ضمن تداوم این جریان و مشارکت هر چه بیشتر هنرمندان و اندیشمندان شاهد تعالی روز افزون محیط علمی، فرهنگی پر نشاط و عاری از هر آسیب در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی باشیم.

فضل‌الله ایرجی کجوری

مدیر کل فرهنگی و اجتماعی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

www.ketab.ir

ای طنزنویسان به داد اعتیاد برسید!

اگر از متخصصان و صاحب‌نظران موضوع اعتیاد و ترک اعتیاد، بپرسید: «چه باید کرد؟» خواهند گفت: «نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که موضوع اعتیاد یک راه حل فوری و قطعی ندارد.» بعد شروع می‌کنند به ارائه راه حل.

مثلا اگر روان‌شناس باشند می‌گویند: «سلامت روانی جامعه باید تأمین بشود.» اگر اقتصاددان باشند می‌گویند: «مشکلات اقتصادی و تورم و بیکاری و فقر باید برطرف بشود.» اگر سیاسی و جناحی باشند می‌گویند: «همه‌اش تقصیر سیاست‌های غلط این یکی جناح است. کار را بسپارید به این یکی جناح تا سه‌سوته اعتیاد، معتاد و قاچاقچی را از ریشه در بیاوریم.» اگر روشنفکر عاشق آن طرف آب باشند می‌گویند: «آه! آزادی و دموکراسی و جهان آزاد چقدر خوب است! این زنجیر بخت‌های جهان سوم است که خیال می‌کنند اعتیاد معضلی است برای جامعه. بدینید در جهان غرب چطور با اعتیاد کنار آمده‌اند و پر پرواز معتاد را گذاشته‌اند تا در آفاق خیال اوج بگیرد!» اگر دلوپس باشند می‌گویند: «به خاطر رابطه با جهان‌خواران و امضای توافقنامه است که اعتیاد گسترش یافته است. توافق‌نامه را پاره کنید تا معتادان، ترک اعتیاد کنند و به آغوش اجتماع برگردند و مشت‌شان را گره بکنند و شعار بدهند علیه استکباران!»

اما من تا به حال نشنیده‌ام که از این همه کارشناس و متخصص اعتیاد و مواد مخدر که زیر دست و پا ریخته، یک نفرشان بگوید که از طنز و خنده و شوخی هم کاری برمی‌آید. پدرجان! اعتیاد است و قاچاق مواد مخدر است و تجارت میلیاردی است، این چیزها که شوخی بردار نیست.

اما حالا ببینی خورشید از کدام طرف درآمد؟ و خدا پس کله چه کسی زده است که به عقلش رسیده بیاید و دست به دامن طنزنویسان بشود که چه نهسته‌اید؟ بشتابید که معضل اعتیاد چشم به راه نوشته‌ها و شعرهای شماست.

آدم دوست دارد خیال کند که تمام بخش‌های دیگر کارشان را خوب و تمام و کمال انجام داده‌اند؛ مثلاً بیکاری رفته پی کار خودش، تورم و فقر گورشان را گم کرده‌اند. رزها راه‌های ورود مواد مخدر بسته شده و قاچاقچی‌ها مجبور شده‌اند به بازار فروش مواد مخدر، بروند در قطارهای مترو جوراب و مسواک و خمیر دندان بخرند. آدم دوست دارد خیال کند که وقتی از گوشه و کنار بوستان‌های شهری و یا زیر پل‌ها رد می‌شود، کسی آنجا روی کارتن نخوابیده، کسی مظارهای زباله را پی یک لقمه نان نمی‌گردد و همان‌طور که گزارشگر رادیو می‌گوید همه در حال ورزش صبحگاهی هستند و شادند و می‌خندند.

آدم دوست دارد خیال کند که همه چیز خوب است و مرتب است و روشن است، همان‌طور که در سخنرانی‌ها می‌گویند و در اطلاعات رسمی می‌نویسند.

پس حالا که همه چیز خوب است و مرتب است، ارباب خودم چرا نمی‌خندی؟! هان! چرا نمی‌خندی! آهان فهمیدم، سوژه و بهانه مناسب برای خندیدن نداری؟ پس این همه طنزنویس چه کاره‌اند؟ اینها آمده‌اند و

آمده‌اند که با هنرشان و با نگاه خلاق‌شان به تو بگویند که اگر خوب نگاه کنی، سوژه برای خندیدن و یا دست کم لبخند زدن، فراوان است. پس بهتر است به جای اخم و بغض و آه و اندوه، لبخند بزنی و آن سیگار کوفتی را خاموش کنی و آن قلیان بی‌مروت را پرت کنی گوشه‌انباری و طنز بخوانی و بخندی و از زندگی لذت ببری.

حالا لازم نکرده وسط دعوا نرخ تعیین کنی که: خیلی‌ها هستند که بدتر از این ددها را می‌کشند و تو نمی‌توانی، این سیگار بی‌قابلیت را روی لب‌های من تحمل کنی.

ببین! من طنزنویس و مثل تمام طنزنویس‌ها دوست دارم که لب آدمیان به جای سیگار و قلیان دودهای بدتر از آن، به لبخند عادت کند و با لبخند سر حال بشود.

این کتاب را من و رستم نوشته‌ایم، نه برای اینکه مثل برخی سخنرانان، آسمان و ریسمان را به هر بیافیم و سر خودمان و شنوندگان را شیر به‌مالیم. ما این چیزهایی را در به عقل‌مان می‌رسید نوشته‌ایم و مقداری نمک و قفل و ادویه طنز و شوخی را افزوده‌نی‌های مجاز به آن افزوده‌ایم. اگر خواندی و لبخندی زدی و راستی لبخندی بر لب‌های زرد شده از دود کسی بنشانی، خوش به حال‌مان که کاری کرده‌ایم و اگر به نظرت رسید که از این بهتر و با نمک‌تر می‌شود نوشتن در بار بنویس تا تلخی اعتیاد و دود را با نوشته‌های شیرین، به حاشیه ببریم.

اسماعیل امینی